

Cal Ton del Pere

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Camí de Baix, 56
Emplaçament Sobre la terrassa del riu de Bitlles

Coordenades:

Latitud: 41.45423
Longitud: 1.70407
UTM Est (X): 391761
UTM Nord (Y): 4589993

Classificació

Número de fitxa 08232 - 17
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Es troba en mal estat estructural agreujat pel seu estat d'abandó.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Declarat BCIL pel Ple del Consell Comarcal de l'Alt Penedès amb data 9 de novembre de 2023.
Data aprovació: dj., 09/11/2023 - 12:00
Número inventari EU-2815
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ajuntament de Sant Pere de Riudebitlles, Plaça de les Eres, 1, 08776 Sant Pere de Riudebitlles

Fitxes associades:

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo

Data de registre de la fitxa: ds., 15/05/1999 - 02:00

Autoria de la darrera revisió: María del Agua Cortés Elía. OPC

Data de la darrera revisió: dt., 19/01/2021 - 12:00

Descripció

Antic molí paperer, molt deteriorat, que tanca el camí de Baix, creant un engorjada important a la baixada cap el riu de Bitlles i el pas cap a l'Altra Banda. Actualment sense ús, es troba integrat dins les dependències d'una fàbrica de paper. Junt amb altres quatre (molí de la Font, molí Cardús, Cal Xerta i Cal Ròmul) formen un conjunt de molins urbans al mig del poble. La seva força motriu, l'aigua, procedia del Rec de la Vila. Té la planta en forma de L, aterassada, volum cúbic i sostre a dues vessants, avui desaparegut en part. La construcció sembla tenir diverses fases. Presenta soterrani, planta baixa i tres pisos més. La planta baixa, humida, té, per evitar la gran humitat existent, el sostre cobert amb voltes de pedra. Fins aquí arriba el rec de la vila que movia la gran roda de fusta, avui al Museu Nacional de la Ciència de Catalunya, de 5 metres de diàmetre. El sostre està fet amb ràfec i els paraments són de pedra. El primer pis era on el paper, un cop sec, es manipulava i comptava. Grans finestres de brancals, ampits i llindes de pedra il·luminen el lloc on feinejaven els treballadors. Als pisos superiors estan els assecadors o "miradors", segons la terminologia local. Son estances completament lliures on es penjava el paper per a ser assecat. L'espai queda caracteritzat per l'estructura de fusta de les cobertes, i per les moltes finestres de petites dimensions anomenades "ventanes", que s'obrien en funció de l'orientació del vent. Lo més interessant és la façana sud, que es redreça sobre el riu de Bitlles com si es tractés d'una veritable fortalesa a la vila, i una de les dues entrades a l'edifici, d'arc de mig punt adovellat, amb restes d'haver tingut un escut (en el record de la gent, era una custòdia). Hi ha teules pintades amb el motiu de "dent de llop" al ràfec. Conserva elements mobles interessants com una premsa d'encolar o "premseta" de tipologia del segle XVIII (la única de la que s'ha obtingut constància en aquest treball) i altres útils antics: l'espolsador o diable, un triador, diverses peces de cistelleria per guardar i transportar els draps, etc.

Observacions:

Als voltants existia el portal de Baix de la vila. Aquest portal, juntament amb el de la plaça de les Eres, va ser durant segles un dels dos punts d'accés a la vila (HISTÒRIA, 1995). Pels volts del 1910 un grup de joves van començar a trobar-se a cal Ton del Pere per a gaudir del temps lliure (els contertulians havien de portar el got per beure). Aquest va ser l'inici del que després va ser el Centre Republicà Obrer.

Història

Res no se sap del seu origen, encara que la seva tipologia correspon al començament del segle XVIII. El seu parament sembla parlar de una construcció en diferents fases, encara sense documentar. Aquest edifici va ser sempre molí de paper, en aquest segle annexionat a les properes instal·lacions industrials de Cal Ròmul. En aquest temps es va fer la gran roda de fusta i es van instal·lar allí els laboratoris químics pel blanqueig del paper secant.

Bibliografia

CARDÚS, Cristòfor (1936) "Els noms de lloc de Catalunya. Sant Pere de Riudebitlles" dins de COROMINES, J.; RIBES, E. "Per al recull del noms de lloc de Catalunya", extret de "Mai enrera", Butlletí del Centre Excursionista de Gràcia, Febrer-Març 1936, p. 23. Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. Societat Catalana de Geografia. Filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

GUILLÉN, Lúdia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà.

HISTÒRIA (1995). Història gràfica de St. Pere. Programa de Festa Major de 1995.

INVENTARI.(1986) "L'Alt Penedès" Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, núm. 2, pp. 148-153, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

ROSSELLÓ, Joan; MORERA, Lluís (1988) "L'arquitectura paperera al Penedès. Un patrimoni oblidat", Miscel·lània penedesenca, pp. 242-253, Institut d'Estudis Penedesencs.

TORRENTS, J. (s.d.) Cal Ton del Pere. A papermill in Sant Pere de Riudebitlles.

VIRELLA TORRAS, Xavier (1994) "Sant Pere de Riudebitlles i el seu rec" a "Gran Penedès", Núm. 41, pp. 23-32, Institut d'Estudis Penedesencs.

